

Zdravlje i kvaliteta života

Prof. .dr. sc. G. Vuletić
spec. kliničke psihologije

Što je kvaliteta života?

- Različite struke različito poimaju.
- 1950-ih - ekonomija (životni standard)
- 1960-ih - sociologija (zadovoljavanje potreba)
- 1970-ih – psihologija (subjektivni pokazatelji, usmjerenost na pojedinca)

Danas je KŽ u području interesa...

- Ekonomije
- Sociologije
- Psihologije
- Medicine
- Ekologije
- ...

Organizacije...

■ EUROPA

- WHOQOL
- EUROQOL www.euroqol.org

■ SAD

- International Society of Quality of Life Studies ISQOLS
www.cob.vt.edu/market/isqols
- International Society for Quality of Life Research ISOQOL
www.isoqol.com

■ AUSTRALIJA

- Australian Centre on Quality of Life ACQOL
www.deakin.edu.au/acqol

Istraživači...

■ Prof. Robert A. Cummins

School of Psychology, Deakin University, Australia

■ Prof. Ruuth Veenhoven

Erasmus University of Rotterdam, Netherlands

■ Prof. Ed Diener

Department of Psychology, University of Illinois at Urbana-Champaign, USA

Istraživanja kvalitete života

Hrvatska

- Medicinski fakultet u Zagrebu – Škola narodnog zdravlja “A. Štampar”
- Filozofski fakultet u Zagrebu – Odsjek za psihologiju
- Filozofski fakultet u Osijeku – Katedra za psihologiju
- Institut za društvena istraživanja “Ivo Pilar”

Pristupi shvaćanju i mjerenuju kvalitete života

Pristupi shvaćanju i mjerenuju kvalitete života

Jednodimenzionalnost:

- KŽ je jedinstven entitet

Multidimenzionalnost:

- KŽ je složena konstrukcija diskretnih područja
(domena)

Kvaliteta života

⇒ multidimenzionalni konstrukt

Istraživanja

Razumijevanje zadovoljstva životom neke osobe:

- ⇒ Uvid u strukturu faktora koji određuju njegovu kvalitetu života i strukturu zadovoljstva (čime je netko zadovoljan a čime nije?)
- ⇒ Doprinos pojedinih faktora ukupnoj kvaliteti.

Navedite 5 područja/aspekta života
koja su važna za vašu kvalitetu
života.

Poredajte po važnosti
(najvažnije 1.)

Lista svih navedenih područja

- Da li se navedena područja mogu sažeti u manji broj općih područja/domena?
- Koja?
- Da li postoje područja za koja bi rekli da su univerzalna?

Kvaliteta života može biti konceptualizirana kroz tri perspektive:

Kroz **objektivne životne uvjete**,

kao **zadovoljstvo životom i životnim uvjetima**,

ili kao **kombinacija objektivnih životnih uvjeta i zadovoljstva**.

Kvalitetu života definiramo...

- Kvaliteta života kao sveukupno opće blagostanje koje uključuje objektivne čimbenike i subjektivno vrednovanje fizičkog, materijalnog, socijalnog i emotivnog blagostanja, zajedno s osobnim razvojem i svrhovitom aktivnošću, a sve vrednovano kroz osobni skup vrijednosti pojedinca.

(Felce i Pery, 1995.)

Kvaliteta života je subjektivno doživljavanje vlastitog života određeno **objektivnim okolnostima** u kojima osoba živi, **karakteristikama ličnosti** koje utječu na doživljavanje realnosti i specifičnim **životnim iskustvom** te osobe.

(Križmanić i Kolesarić, 1989.)

Opća kvalitet aživota je složen, ali cjelovit doživljaj zadovoljstva životom koji nastave svojevrsnim trajnim procjenjivanjem kakvoće življenja pojedinca na raznim područjima života, kao što su to posao, društvene aktivnosti, međuljudski odnosi, fizička okolina.

Ta kvaliteta života pojedinca ne proizlazi automatski samo iz zadovoljenja nekih osnovnih potreba ili određene razine životnog standarda, već iz kompletne psihološke strukture pojedinca u interakciji s fizičkom i socijalnom okolinom u kojoj živi.

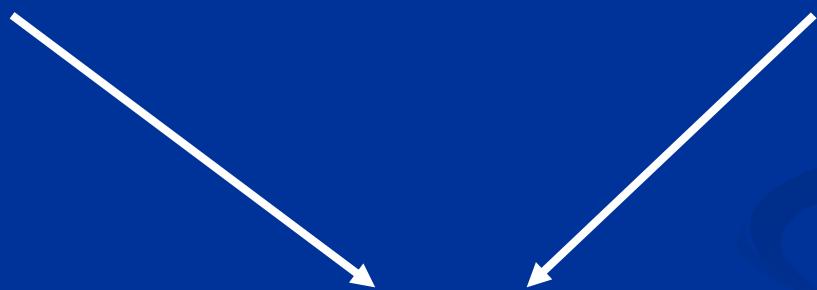
Prof. Mirjana Križmanić 2009.

Bazični model kvalitete života

OBJEKTIVNA
kvaliteta života

SUBJEKTIVNA
kvaliteta života

UKUPNA
KVALITETA
ŽIVOTA

- Konceptualno razdvojiti sadržaj samog pojma kvalitete života od faktora koji su s njim povezani ili ga determiniraju

Subjektivna kvaliteta života

- Osobna (subjektivna) KŽ može se razumjeti samo iz perspektive pojedinca, a ne parcijalnim zahvaćanjem pojedinih faktora.

Subjektivna kvaliteta života

Zadovoljstvo životom:

- subjektivni doživljaj kvalitete života,
- kognitivna evaluacija cjelokupnog života kroz koju pojedinac procjenjuje svoj vlastiti život.

Vodeći istraživači u tom području shvaćaju zadovoljstvo životom ("satisfaction with life") kao kognitivnu komponentu subjektivnog blagostanja, a sreću ("happiness") kao emotivnu komponentu.

- kognitivna komponenta - dugoročna = zadovoljstvo životom
- afektivna komponenta - kratkoročna = osjećaj sreće

Navedene dvije komponente subjektivne kvalitete života su integrirane u definiciji subjektivnog blagostanja ("subjective well being") kao multidimenzionalnog konstrukta koji obuhvaća dugoročne i kratkoročne afekte.

Kvaliteta života - istraživanje u Hrvatskoj

- 1998. godine, uzorak iz gradske populacije
- 315 ispitanika (117 muškaraca i 198 žena)
- u dobi od 17 do 82 godine
- Dobne skupine:
 - 17-29 godina N = 167
 - 30-59 godina N = 112
 - 60+ godina N = 36

Rezultati: lista domena

Najčešće navedena područja / domene života

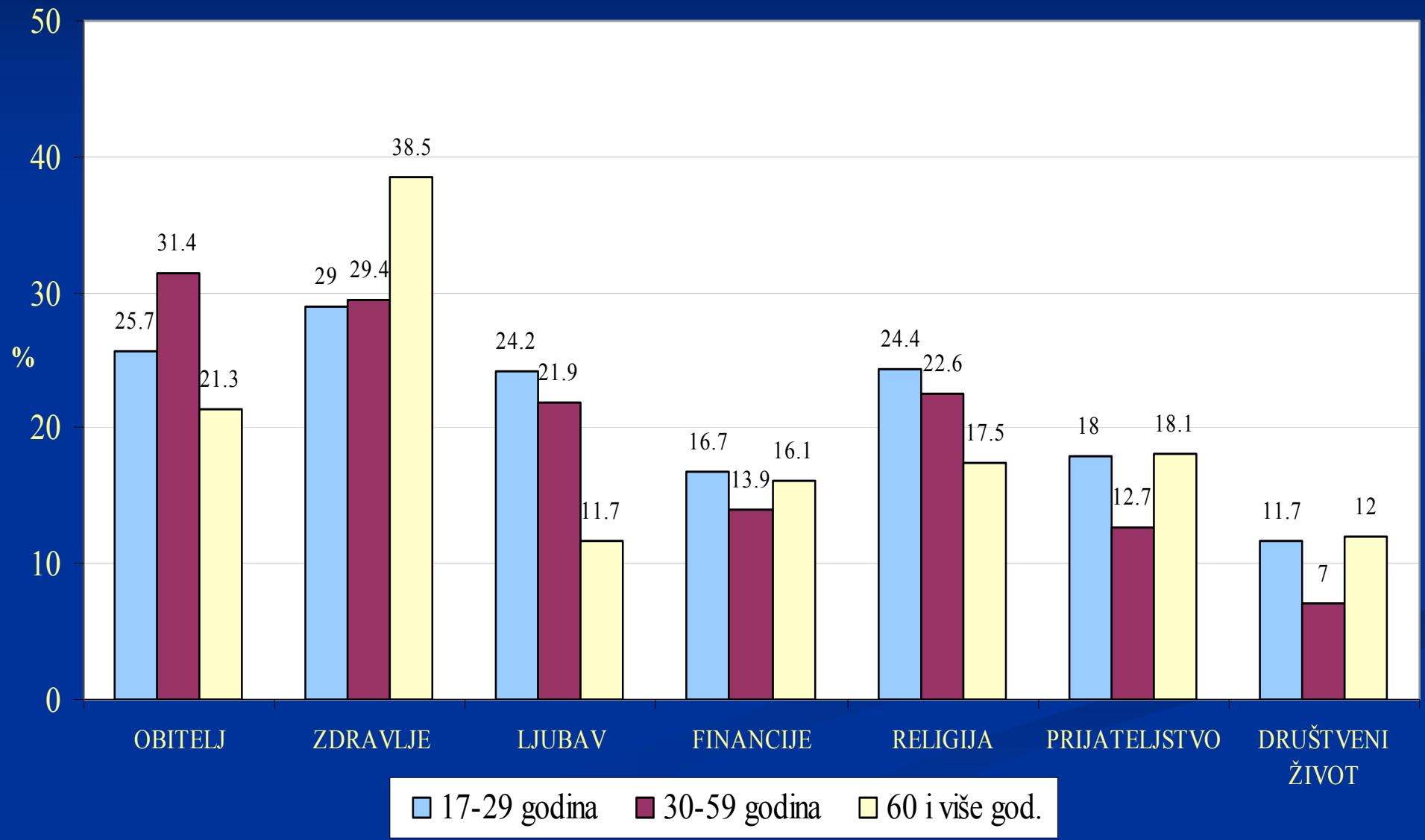
17-29 god.	30-59 god.	60 +
ljubav	zdravlje	zdravlje
obitelj	obitelj	obitelj
zdravlje	financije	financije
posao	posao	društvo
financije	ljubav	duhovni život, religija, međuljudski odnosi, mir
prijateljstvo	prijateljstvo	ljubav, prijateljstvo

Rezultati: rang važnosti domena

Domene/područja života - po važnosti

17-29 god.	30-59 god.	60 +
zdravlje	obitelj	zdravlje
obitelj	zdravlje	obitelj
ljubav	duhovni život, religija	prijateljstvo
religija	ljubav	religija
seks	privatni život	mir
prijateljstvo	zadovoljstvo sobom, smirenost	financije

Važnost pridana najučestalije imenovanim domenama

Što čini kvalitetu života

(Bowling, A. 1995)

- Velika Britanija
- Uzorak N=2000
- Iz slučajnog uzorka kućanstava
- Najznačajnije u sadašnjem životu:
 - 31% → odnosi s obitelji i rođinom
 - 23% → zdravlje
 - 20% → zdravlje bliske osobe
 - 10% → financije, životni standard

Meta-analiza istraživanja (Cummins 1996)

- Analizirana 152 rada-istraživanja na temu zadovoljstva životom
- Svaki rad – najmanje 3 područja
- 173 imenovana područja
- 68% može biti svedeno na 7 općih domena
- Material well-being
- Health
- Productivity
- Intimacy
- Safety
- Community
- Emotional well-being

Mjerenje kvalitete života

- Indikatori
- Instrumenti

Pristupi shvaćanju i mjerenuju kvalitete života

- Indikatori:
- Objektivni indikatori: socio-ekonomski indikatori
 - bruto nacionalni dohodak, uvjeti stanovanja, okolina i sl.
- Subjektivni indikatori:
 - zadovoljstvo vlastitim životom

- Objektivni životni uvjeti koreliraju sa subjektivnom procjenom KŽ

međutim...

- Niska korelacija i nelinearan odnos
- Preporuka za mjerenje:
- Kombinacija objektivnih i subjektivnih indikatora (mjera)

Pristupi shvaćanju i mjerenuju kvalitete života

- Jednodimenzionalni konstrukt
- Multidimenzionalni konstrukt

Instrumenti

- Brojni instrumenti...
- Committee for Societal QOL Indexes, ISQOLS Report on 22 indexes:

“QUALITY OF LIFE INDEXES FOR NATIONAL POLICY: REVIEW AND AGENDA FOR RESEARCH”

ISQOLS (International Society for Quality of Life Studies)

Kako ste zadovoljni svojim životom (općenito) ?

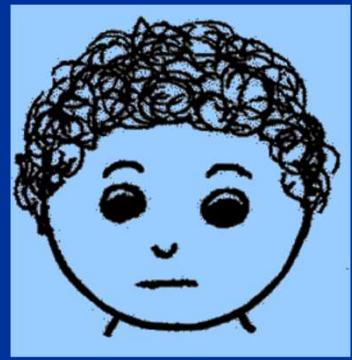
0—1—2—3—4—5—6—7—8—9—10

sasvim nezadovoljan

Skale...

1—2—3—4—5

1—2—3—4—5—6—7

ComQoL

www.deakin.edu.au/acqol

Comprehensive Quality of Life Scale: Subjective part

(Cummins, 1993)

- 2 subskale (zadovoljstvo i važnost)
- 7 domena
 - *Materijalno blagostanje*
 - *Zdravlje*
 - *Produktivnost*
 - *Intimnost (bliski odnosi)*
 - *Sigurnost*
 - *Pripadnost zajednici*
 - *Emocionalno blagostanje / sreća*

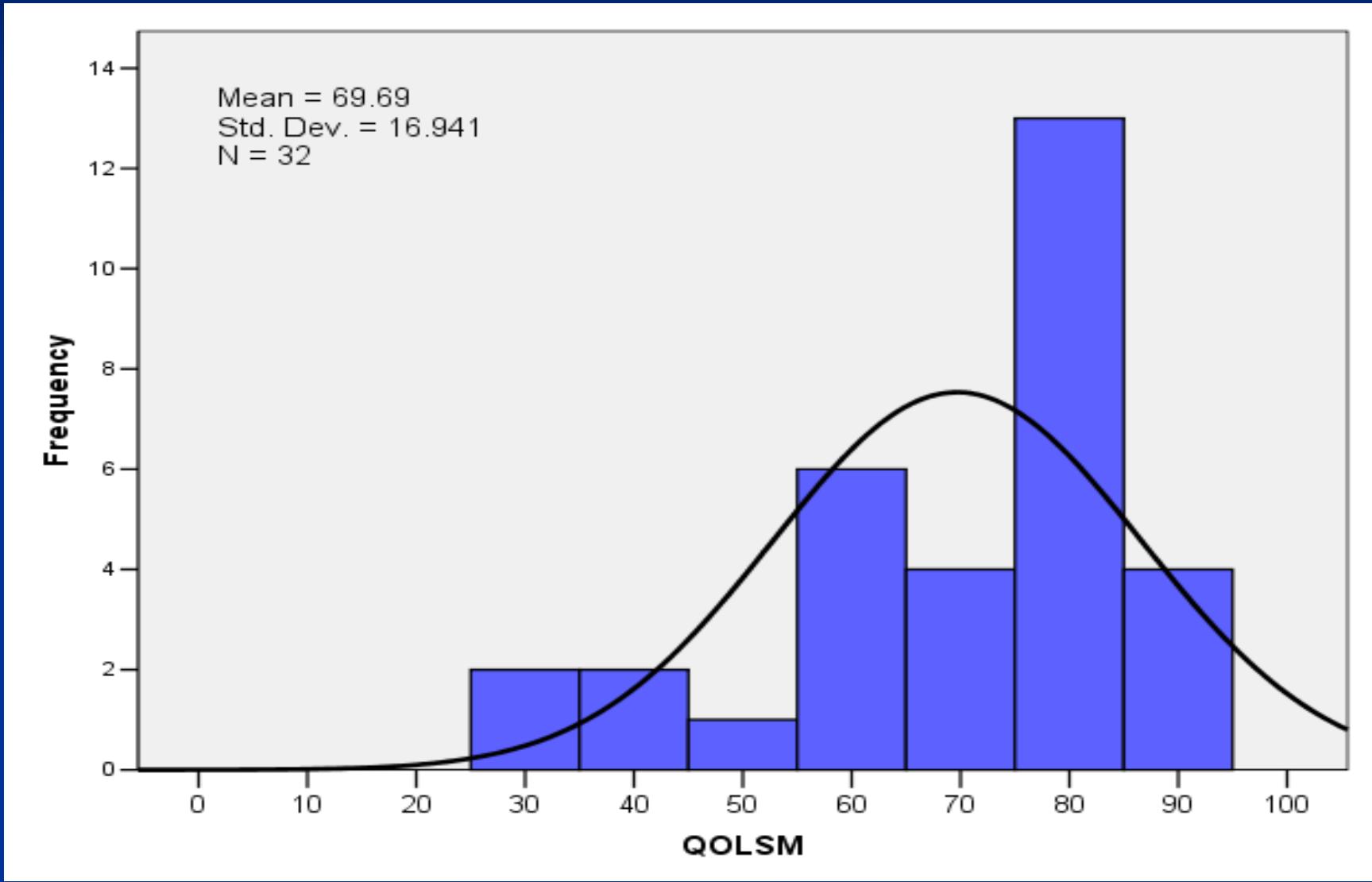
Indeks osbne kvalitete života Personal well-being index (PWI)

Transformacija rezultata u svrhu usporedbe i lakše interpretacije

- iz originalne skale u % skalnog maksimuma
- na skalu 0 - 100

$$\% \text{ SM} = (\text{orig.rez.} - 1) \times 100 / \text{br.skalnih točaka} - 1$$

Rezultati – studenti psihologije Zg 2006.

Subjektivna kvaliteta života u Hrvatskoj

- studenti HR (N=224) 75,8 % SM
- studenti AUS (N=124) 74,2 % SM
- Psih.stud. 1.god. (N=32) 69,7% SM
- HR N = 9 068 → 3 478 892
 M = 56,96 → 60.11 ± 25.12 % SM

Nation	Life satisfaction (% SM)
Switzerland	81,78
Denmark	79,56
Canada	76,56
Ireland	76,44
Netherlands	75,22
United States	74,78
Norway	74,22
Finland	74,22
Chile	72,78
Brazil	70,89
Italy	70,00
China	69,89
Argentina	69,44
Germany	69,11
Spain	68,33
India	63,33
CROATIA	60,11 (57)
Turkey	60,11
Hungary	55,89
Lithuania	55,67
Estonia	55,56
Romania	54,22
Latvia	52,22
Russia	48,56
Bulgaria	44,78

Diener, E. (2000.) American Psychol. Vol.55 No.1

Wealth and Happiness USA

Rezultati dosadašnjih istraživanja

Ispitanici

Studenti

Hrvatska - Zagreb

N=224 (49% M, 51% Ž)

Australija – Deakin

N=134 (31%M, 69%Ž)

Odrasli - gradska populacija

■ hrvatska skupina

N=186 (44% M, 56% Ž)

■ skupina emigranata HR→AUS

N=183 (39% M, 61% Ž)

■ australska skupina

N=224 (37% M, 63% Ž)

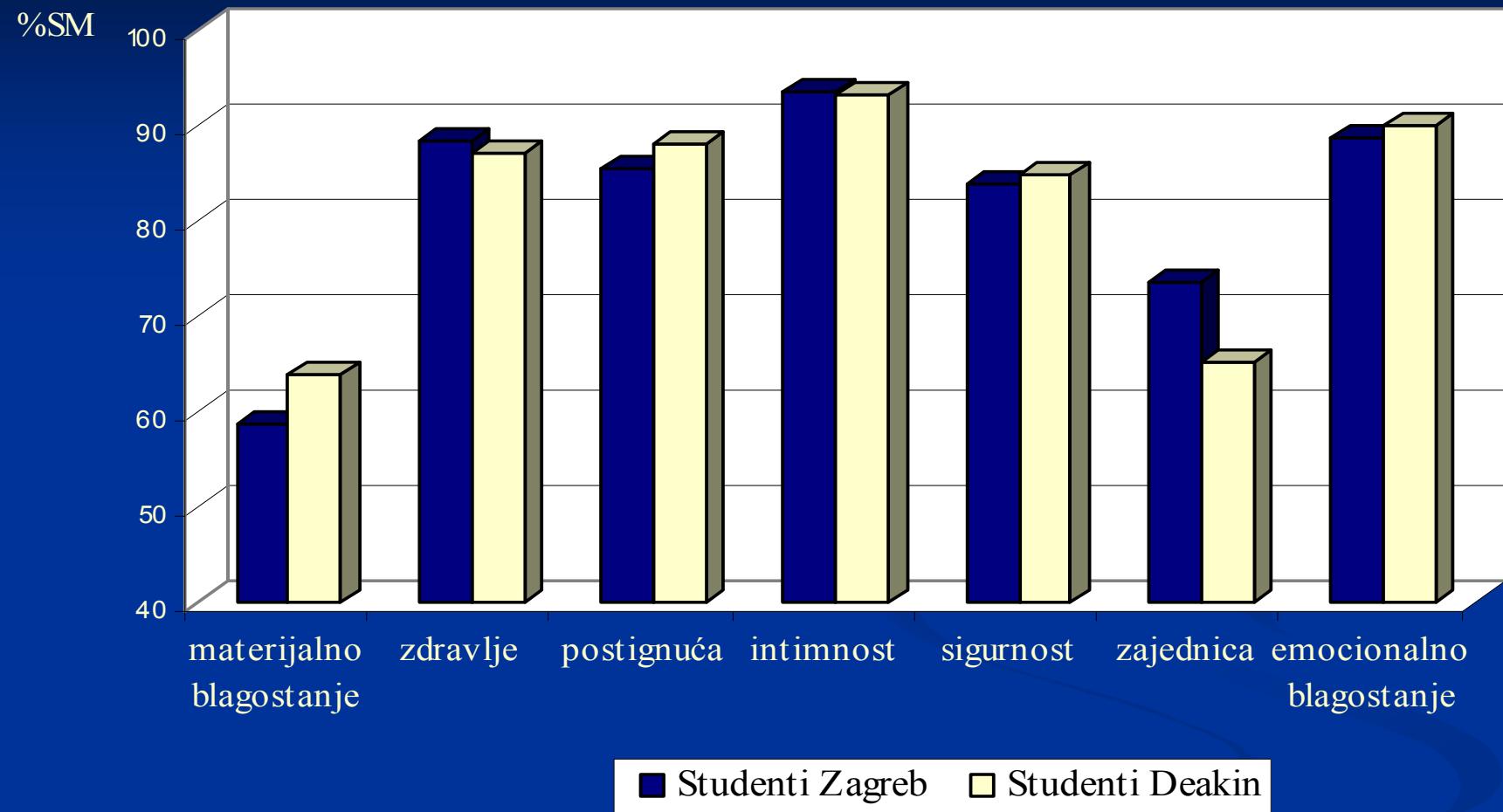
Subjektivna kvaliteta života

Važnost za sedam domena života

Ukupna subjektivna kvaliteta života

Zadovoljstvo po domenama

Studenti - važnost domena

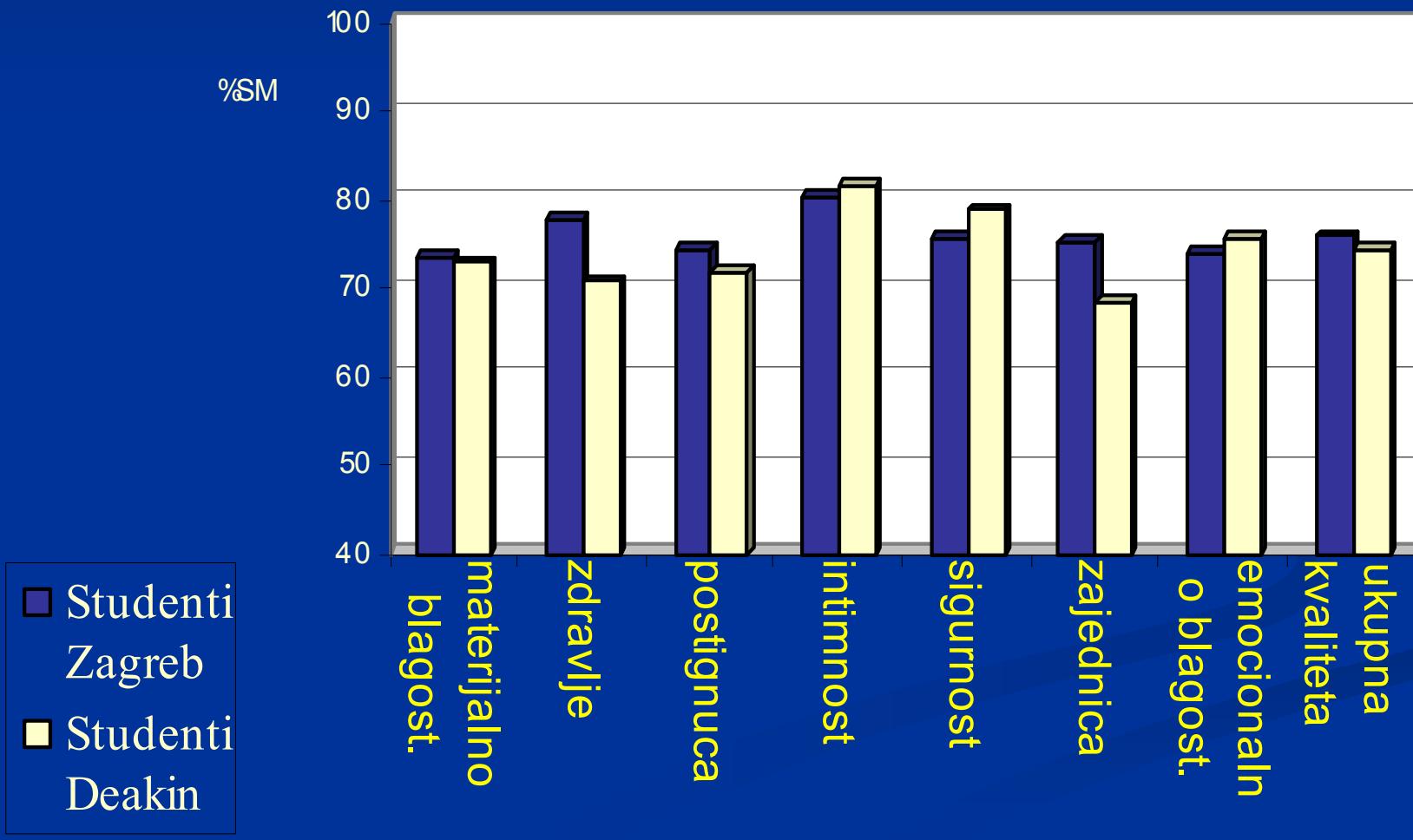

Studenti Sveučilišta u Zagrebu:

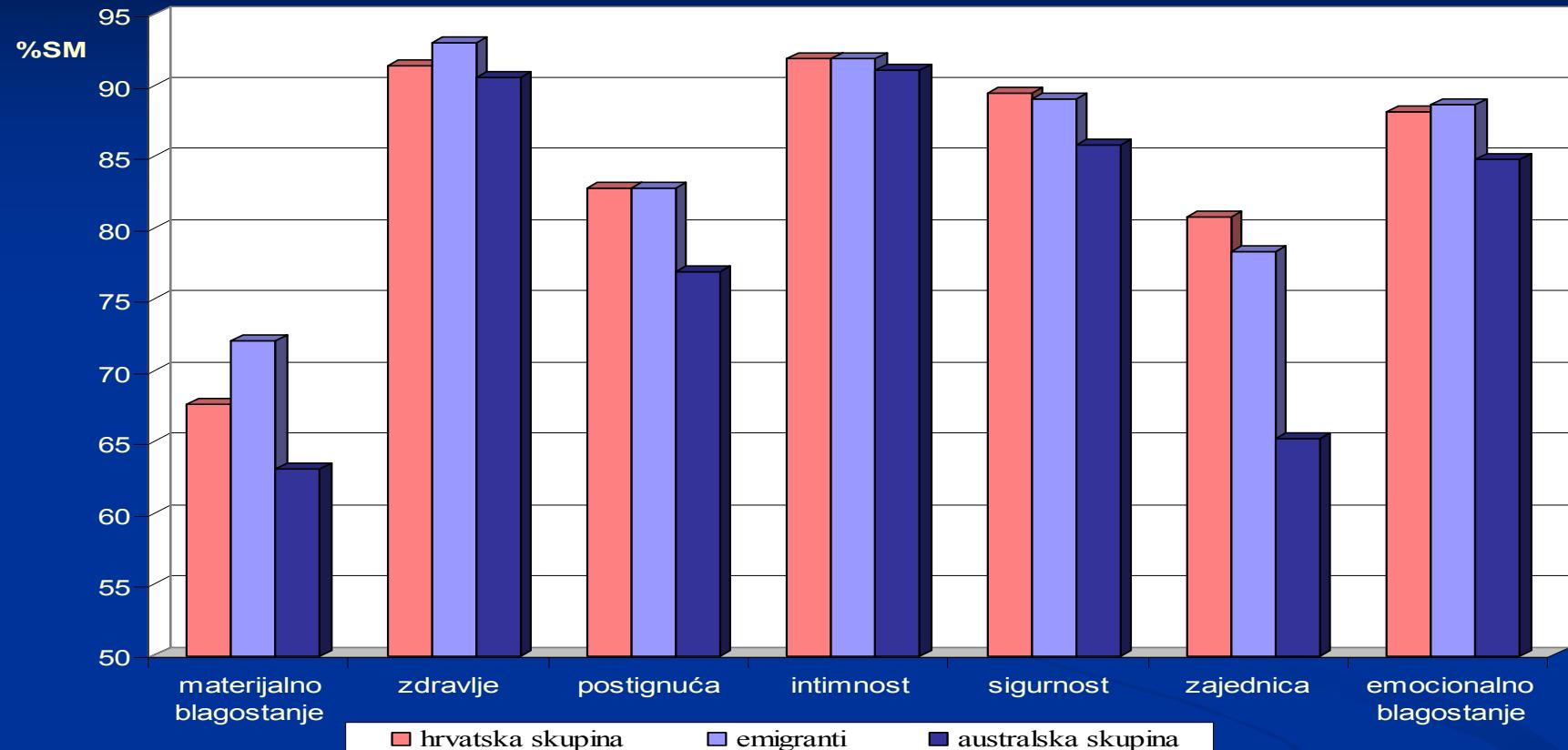
- značajno važnija pripadnost zajednici
- manje važno materijalno blagostanje

Studenti (2002.)

Kvaliteta života - Zadovoljstvo po domenama

Važnost domena

- ↳ Hrvatski ispitanici u pravilu daju veću važnost svim navedenim domenama.

Kulturalno obilježje?!?

Gradska populacija:

statistički značajne razlike ($p < 0,05$) u važnosti pridanoj domenama:

Materijalno blagostanje:

Emigranti (72,1 %SM) > AUS (63,1 %SM)

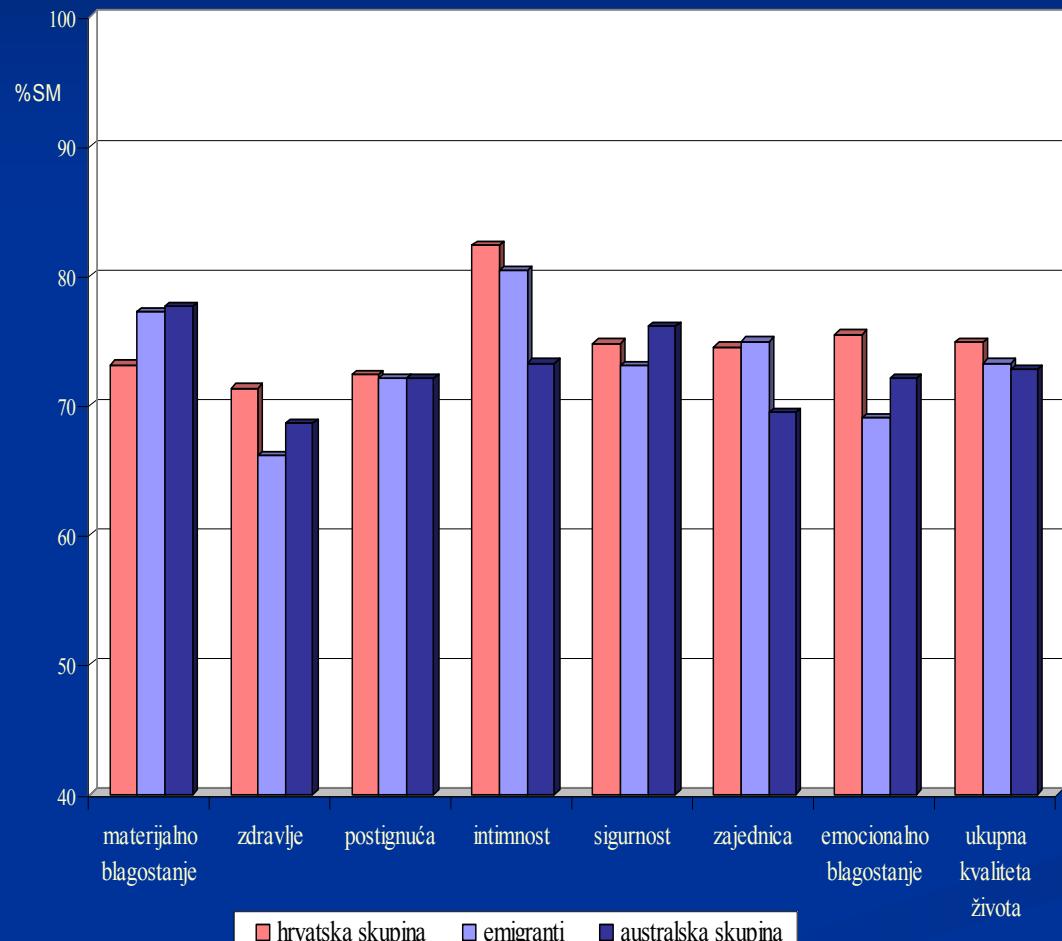
Emigranti (82,8 %SM)

Uspješnost: = > AUS (77 %SM)
HR (82,8 %SM)

Emigranti (78,3 %SM)

Pripadnost zajednici: = > AUS (65,2 %SM)
HR (80,8 %SM)

Zadovoljstvo po domenama

Značajne razlike ($p<0,05$)

Intimnost (bliski odnosi):

Emigranti 80.4%

=

> AUS 73.3%

HR 82.3%

Emocionalno blagostanje:

Emigranti

<

HR

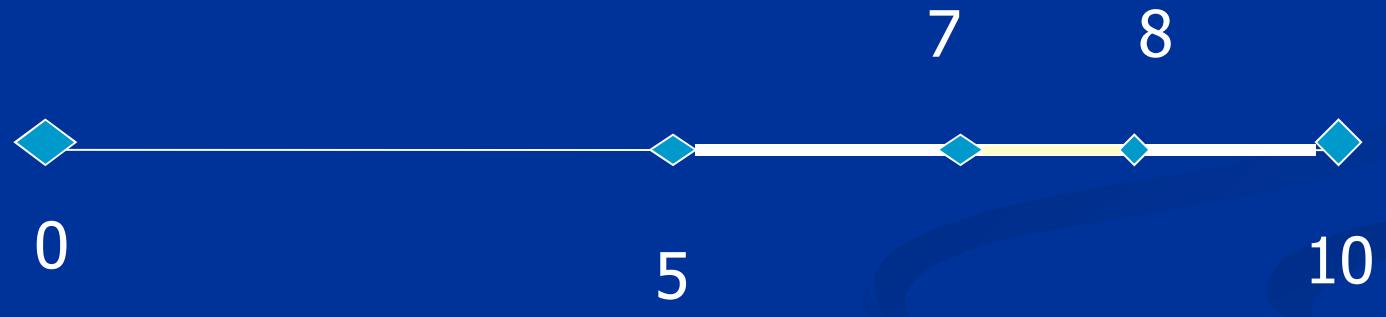
69.1 %

75.5%

= AUS 72.1% =

- Opća subjektivna kvaliteta života
- Mjerenje jednim pitanjem
na skali samoprocjene...

How satisfied are you with your life as a whole?

Complete
dissatisfaction

Complete
satisfaction

Normativne vrijednosti

Normativni raspon (M):

- “Set-point” za Zapadne zemlje

75 +/- 2,5 % SM 70 – 80 %SM

- Svijet

70 +/- 5 % SM 60 – 80 %SM

Normalni raspon unutar opće populacije:

50-100 % SM

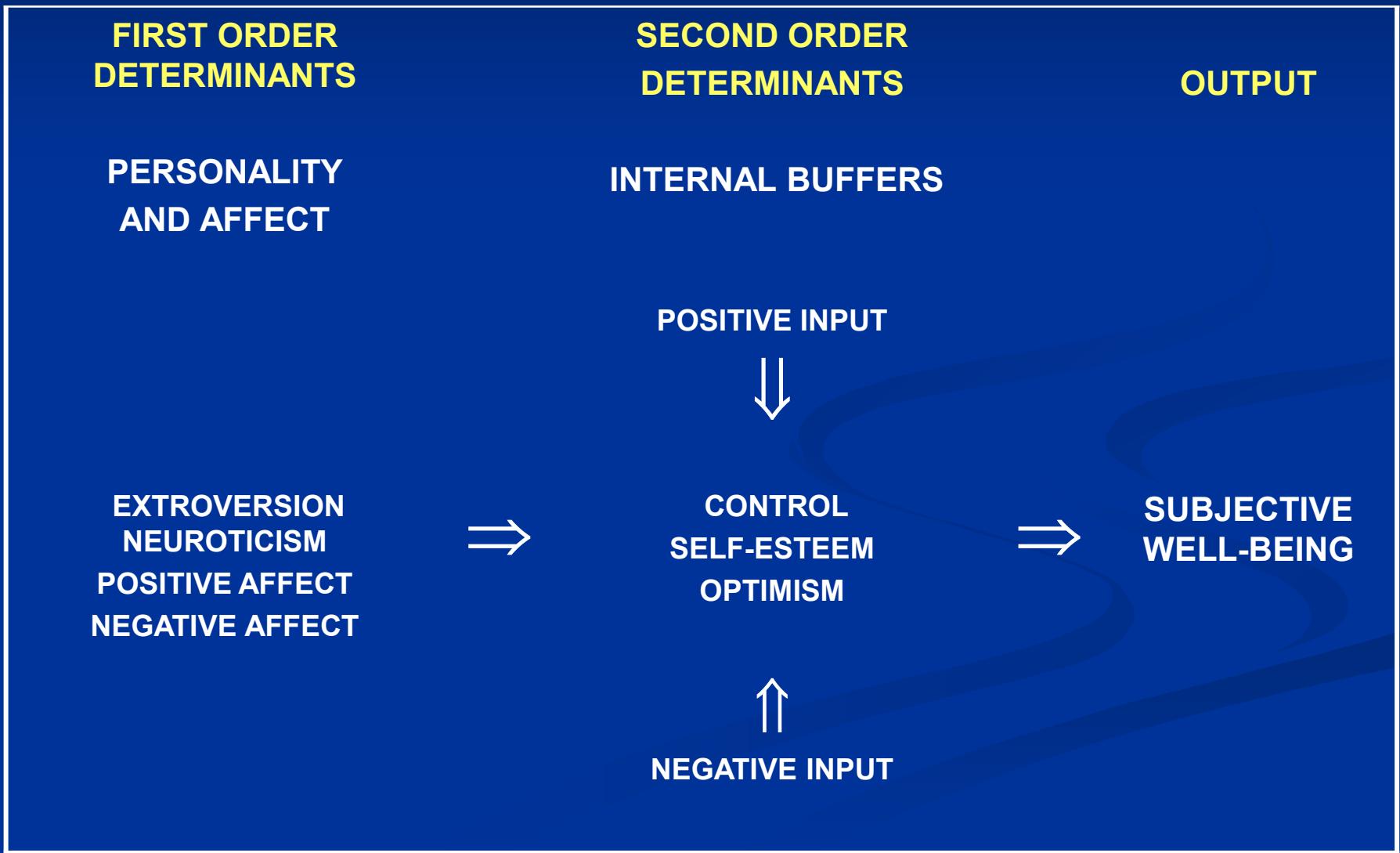
Teorija homeostaze subjektivne kvalitete života (Cummins, 1998)

- Subjektivna kvaliteta života je stabilna i aktivno se kontrolira i održava unutar predvidivog raspona koji se nalazi u području pozitivnih vrijednosti
- I na populacijskoj i na individualnoj razini
- Analogno mehanizmu održavanja temperature i krvnog tlaka

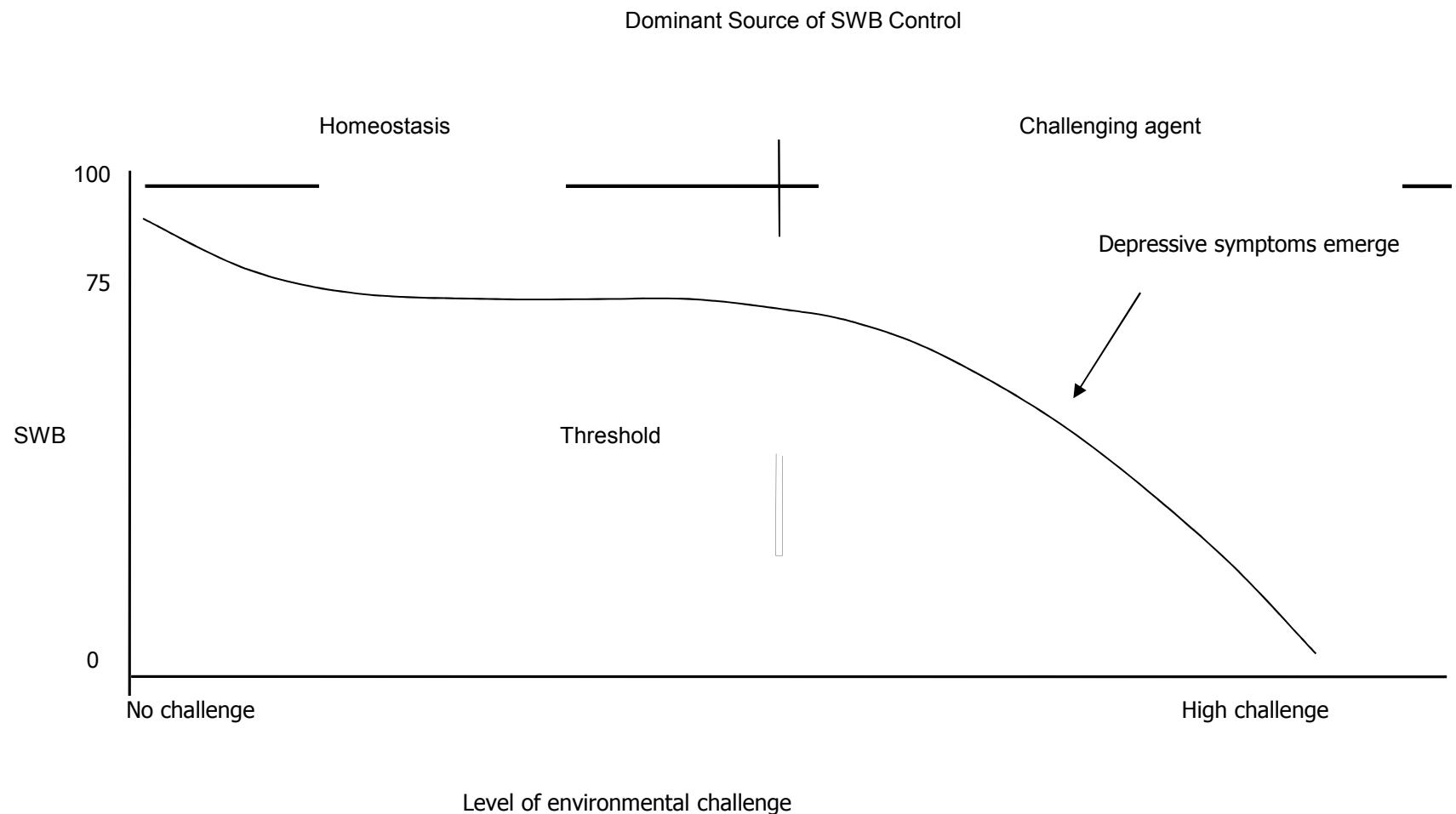
Teorija homeostaze subjektivne kvalitete života (Cummins, 1998)

- Izrazito negativan utjecaj može ugroziti homeostazu
- Homeostatski mehanizam više ne može održati normalnu razinu KŽ
- Ako se homeostaza naruši i dođe do pada subjektivne kvalitete života najčešće dolazi i do depresije
- Međutim...
- Nakon negativnih životnih događaja i smanjenja KŽ uočena je tendencija vraćanja KŽ na prethodnu, “normalnu” razinu (Headey&Wearing, 1992)

Homeostatic Model for Subjective Wellbeing

The relationship between negative experience and SWB

Prediktori subjektivne kvalitete života

- Kako ih pronaći?
- Kako odrediti u kojoj mjeri nekim prediktorom možemo predvidjeti kvalitetu života?
- Koji bi bili mogući prediktori?

Prediktori subjektivne kvalitete života

	Studenti	
	Zagreb	Australija
Spol & dob	x	x
Socijalna podrška	✓	✓
Fizičko zdr.	x	x
Fizička ograničenja	x	x
Bolovi	x	x
Emocionalna ograničenja	x	x
Socijalno funkcioniranje	x	x
Psihičko zdravlje	✓	✓
Vitalnost/energija	✓	x
Opće zdravlje	✓	✓
	58 %	30 %

Prediktori subjektivne kvalitete života

	Skupina:	hr.	emig.	aus.
Spol		x	x	x
Dob		✓	✓	✓
Edukacija		x	x	x
Socijalna podrška		✓	✓	✓
Fizičko zdr.		x	x	x
Fizička ograničenja		x	x	x
Bolovi		x	x	x
Emocionalna ograničenja		x	x	x
Socijalno funkcioniranje		x	✓	x
Psihičko zdravlje		x	x	✓
Vitalnost/energija		✓	x	✓
Opće zdravlje		✓	✓	✓
		39,5%	40,3%	58,9%

Prediktori subjektivne kvalitete života

- Istraživanja u pravilu potvrđuju postojanje povezanosti subjektivne kvalitete života, vanjskih događaja i ličnosti
- Socijalna podrška – univerzalan i značajan prediktor kvalitete života